

# 1. Demografický vývoj

## Územní změny, sídelní struktura

Základními územními samosprávnými celky jsou obce dělicí se na venkovské obce a města

S účinností od 1. ledna 2000 na základě ústavního zákona č. 347 bylo na území České republiky zřízeno 14 **vyšších územních samosprávních celků**, z nichž jeden tvoří Plzeňský kraj vymezený územím okresů Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov. Následně bylo v červnu 2002 zákonem č. 314 ustanoveno v Plzeňském kraji 35 správních obvodů **obcí s pověřeným obecním úřadem** a 15 správních obvodů **obcí s rozšířenou působností**, které do jisté míry převzaly kompetence a pravomoci zrušených okresních úřadů. Základními územními samosprávnými celky jsou obce dělicí se z hlediska osídlení na venkovské obce a města.

V důsledku integračních a desintegračních procesů měl vývoj sídelní struktury proměnlivý charakter

Vývoj **sídelní struktury** Plzeňského kraje měl značně proměnlivý charakter prováděný integračními (slučování malých obcí) a desintegračními procesy (zánik a rušení některých částí obce). Po poválečné stabilizaci bylo na území kraje v roce 1961 celkem 773 obcí, po roce 1970 se jejich počet v důsledku integrace radikálně snížil, a to až na 307 obcí v roce 1980. Nejméně obcí měl Plzeňský kraj v roce 1990, a to pouhých 258. Demokratizační proces po listopadu 1989 vnesl změny i do samosprávy měst a obcí. V důsledku zvyšování pravomoci a odpovědnosti měst a obcí se některé menší obce znovu osamostatnily a k 1. 1. 1991 měl Plzeňský kraj již 445 obcí. Proces vzniku dalších samostatných obcí pokračoval až do roku 1994, kdy dosáhl počtu 507. Od roku 2003 se počet obcí stabilizoval na čísle 501.

V roce 2020 bylo v Plzeňském kraji 501 obcí, z toho 57 měst a 12 městysů

V roce 2020 bylo v Plzeňském kraji stále 501 **obcí** (o 272 obcí méně než v roce 1961), 1 538 částí obcí, 57 obcí se statutem města a 12 městysů. Počet obcí se statutem města vzrostl od roku 2000 o téměř čtvrtinu. Území kraje je rozděleno do sedmi územních celků (okresů), z nichž největší plochu zaujímá okres Klatovy (25,4 %), následuje okres Tachov (18,0 %), Plzeň-sever (16,8 %) a Domažlice (14,7 %). Z hlediska **hustoty osídlení** jsou nejhustěji osídleny okresy Tachov (jen 39,5 obyvatel na km<sup>2</sup>), Klatovy a Domažlice, tedy pohraniční okresy s velmi nízkou obydleností (Šumava, Český les). Na druhé straně poměrně hustě zalidněné jsou okresy sousedící s okresem Plzeň-město, tj. Rokycany (75,4 obyvatel na km<sup>2</sup>), Plzeň-jih a Plzeň-sever. V okrese Plzeň-město, zahrnujícím převážně město Plzeň a jeho periferie, žila trvale k 31. 12. 2020 téměř třetina (33,0 %) veškeré populace Plzeňského kraje, přestože tento okres zaujímá nejmenší rozlohu v rámci kraje (jen 3,4 %).

Kraj má v rámci ČR třetí největší rozlohu, ale je i třetím nejhustěji zalidněným regionem

Svou **rozlohou** 7 649 km<sup>2</sup> je Plzeňský region třetím největším krajem v České republice po Středočeském a Jihočeském kraji, avšak počtem obyvatel se řadí na osmé místo v ČR. Hustota obyvatel v kraji představuje 77,3 obyvatel na km<sup>2</sup>, jsme tedy třetím nejhustěji zalidněným regionem v rámci ČR (hustota v ČR celkem činila 135,7 obyvatel na km<sup>2</sup>), nejnižší hustota obyvatel byla v krajích Vysočina (74,9) a Jihočeském (64,0). Nejnižší hustoty v rámci našeho regionu dosahují okresy Tachov (39,5 obyvatel na km<sup>2</sup>) a Klatovy (44,3 obyvatel na km<sup>2</sup>), nejvyšší samozřejmě okres Plzeň-město.

Zrušením vojenského újezdu Brdy došlo k nárůstu katastrální výměry některých obcí z SO ORP Blovice a Rokycany

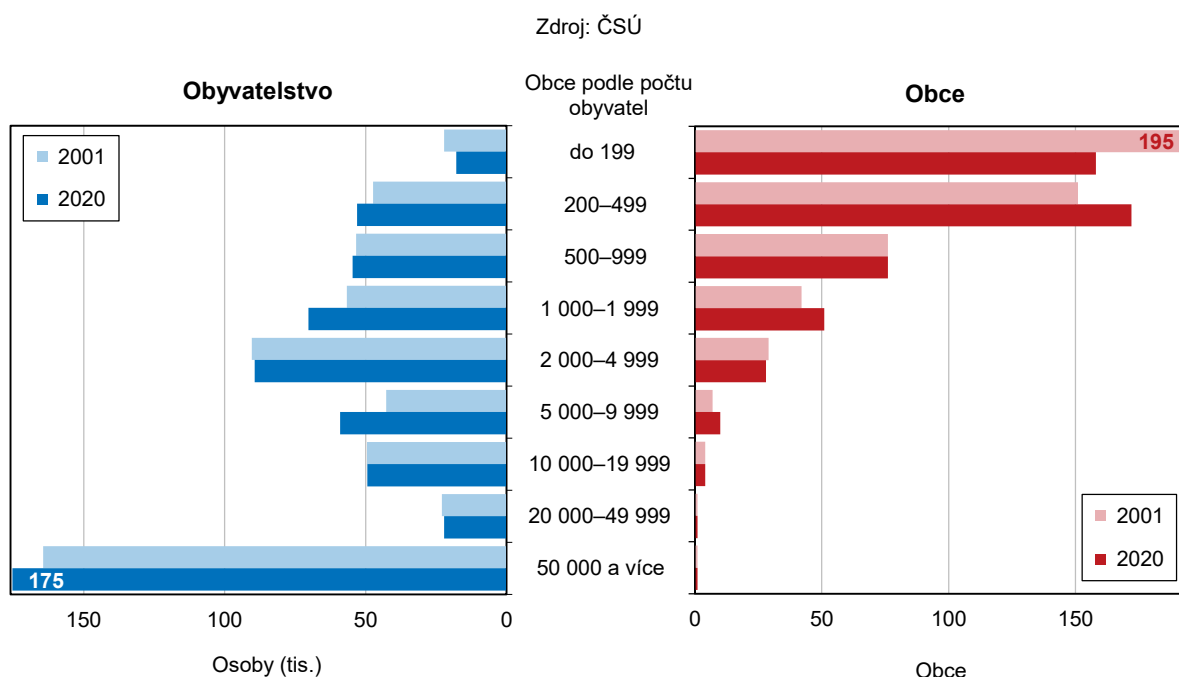
Na základě zákona č.15/2015 Sb., o hranicích vojenských újezdů ve znění pozdějších předpisů, byl k 1. 1. 2016 zrušen vojenský újezd Brdy a jeho části katastrálního území byly připojeny k následujícím obcím (část první, § 1, odst. 2): z ORP Blovice Borovno, Spálené Poříčí, Míšov a z ORP Rokycany Dobřív, Mirošov, Strašice, Skořice, Štítov, Trokavec a Těně. Katastrální výměra těchto obcí byla

připojením území zrušeného vojenského újezdu navýšena nejvíce u obcí Strašice (o 2,7 tis. ha), Skořice (o 2,0 tis. ha), Těně (o 1,6 tis. ha) a Dobřív (o 1,5 tis. ha). Naopak nejméně se dotklo toto připojení části území vojenského újezdu Brdy obce Trokavec, kde se výměra zvýšila jen o 16,9 ha.

Podíl městského obyvatelstva činil v roce 2020 více jak dvě třetiny obyvatelstva celkem

Z hlediska struktury osídlení měst a venkovských obcí připadlo v roce 2020 na městské obyvatelstvo 66,7 % obyvatel z celkového počtu a na obyvatele venkovských sídel pouhých 33,3 %. Plzeňský kraj má celkem 57 obcí se statutem **města** (tj. 11,4 % z celkového počtu obcí v kraji), z toho 40 měst má méně obyvatel než 5 000. Významnou skupinu tvoří čtyři města s počtem obyvatel od 10 do 20 tisíc (Sušice, Domažlice, Tachov a Rokycany), město Klatovy s 22 140 obyvateli je jediným městem v kraji s počtem obyvatel nad 20 tisíc. Největší je krajské město Plzeň patřící do skupiny měst, ve kterých bydlí více než 100 000 obyvatel, k 31. 12. 2020 zde žilo 175 219 obyvatel.

**Graf 1.1 Sídlní struktura Plzeňského kraje v letech 2001 a 2020 (stav k 31. 12.)**



### Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel kraje vzrostl vlivem stěhování

Jak již bylo uvedeno, i když je Plzeňský kraj svojí rozlohou třetím největším krajem v ČR, z hlediska počtu obyvatel (591,0 tis.) se řadí na osmé místo a s hustotou 77,3 obyvatel na 1 km<sup>2</sup> je dokonce až 12. v rámci mezikrajského porovnání. K 31. 12. 2020 žilo v Plzeňském kraji 591 041 obyvatel, z toho 50,3 % tvořily ženy. Meziročně se počet obyvatel zvýšil o 1 142 osob, tj. o necelé dvě desetiny procenta. Meziroční nárůst byl způsoben zejména vlivem přírůstku stěhování. Od roku 2010 se stále zvyšuje **celkový přírůstek** zejména vlivem vyššího migračního přírůstku. Na celkovém přírůstku se nejvíce podílely okresy Plzeň-sever (692 osob) a Plzeň-město (560 obyvatel). K poklesu došlo jen v okresech Domažlice (o 278 obyvatel) a Klatovy (o 152 osob).

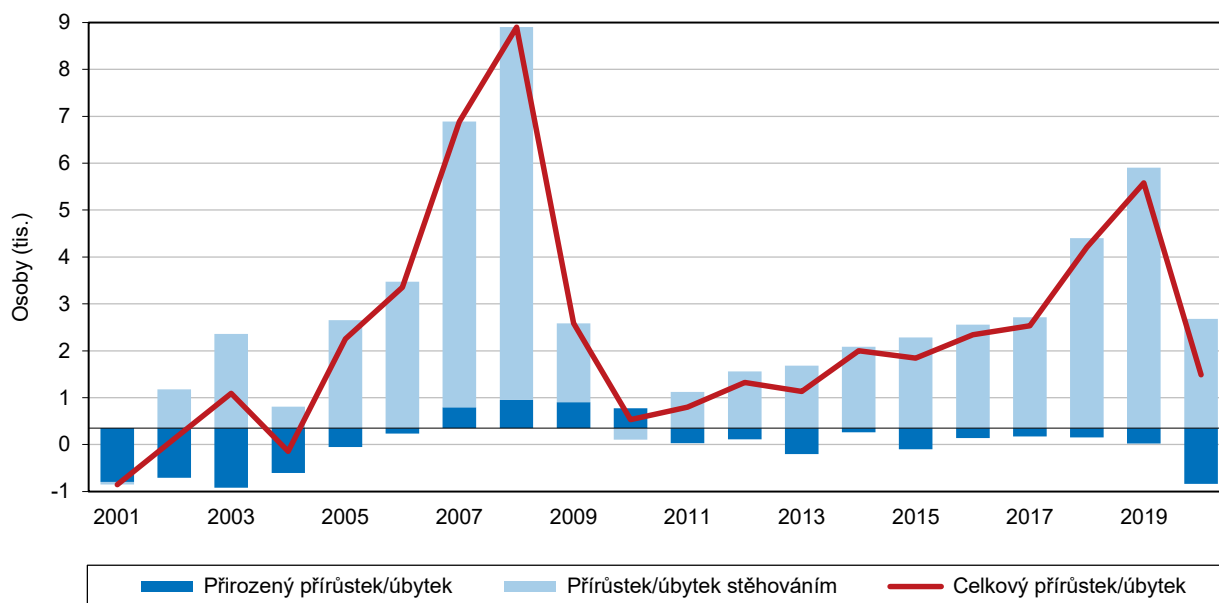


Počet obyvatel se v kraji meziročně mírně zvýšil

Plzeňský kraj byl v rámci ČR jedním z pěti regionů, kde se **počet obyvatel** meziročně zvýšil (o 0,2 %), což byl v porovnání s ostatními kraji čtvrtý nejvyšší relativní růst obyvatel. Nejvyšší nárůst zaznamenal Středočeský kraj (0,9 %), naopak nejvyšší pokles vykázal Moravskoslezský kraj (-0,6 %). V rámci Plzeňského kraje došlo k nejvyššímu nárůstu obyvatel v okrese Plzeň-sever (o 0,9 %), Plzeň-město a Rokycany (shodně o 0,3 %), k poklesu došlo v okresech Domažlice (-0,4 %) a Klatovy (-0,2 %).

**Graf 1.2 Pohyb obyvatel v Plzeňském kraji**

Zdroj: ČSÚ



V kraji opět převažoval počet zemřelých nad živě narozenými

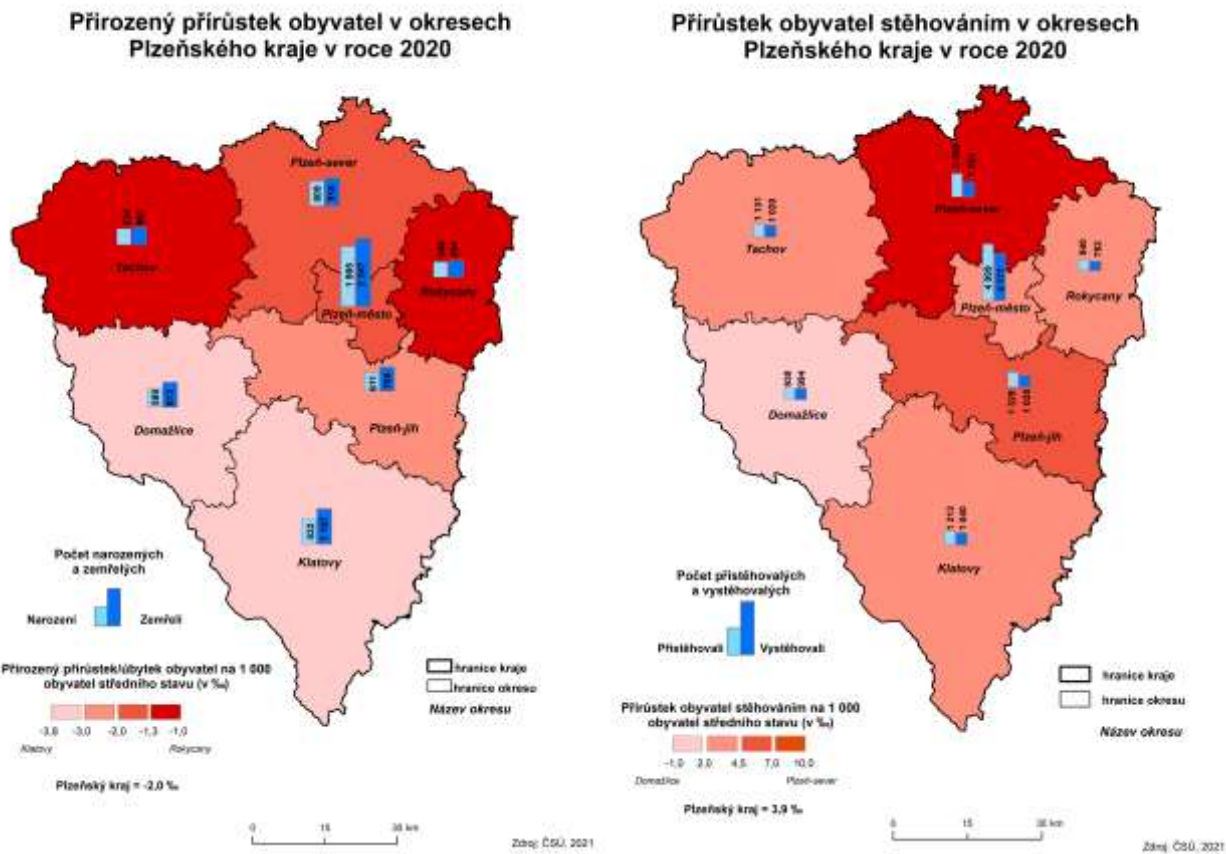
**Přirozený přírůstek/úbytek**<sup>1</sup> dosáhl v roce 2020 absolutní hodnoty -1 190 osob, což značí převahu zemřelých nad živě narozenými. Ve srovnání s předchozím rokem (-329 osob) se hodnota přirozeného úbytku bohužel výrazně zvýšila. V přepočtu na 1 000 obyvatel dosahuje přirozený přírůstek hodnoty -2,0 ‰ a řadí Plzeňský kraj na osmé nejnižší místo v ČR. Přirozený přírůstek dosáhl záporných hodnot ve všech okresech kraje. Nejvýraznější úbytek byl v okrese Klatovy, kde zemřelo o 325 osob více, než se narodilo.

Migrační přírůstek od roku 2011 poprvé klesá

V časové řadě od roku 2011 nabývá **migrační přírůstek**<sup>2</sup> kladných hodnot, proti počátku sledovaného období téměř třikrát vyšších. V meziročním srovnání však hodnota migračního přírůstku poprvé od roku 2011 poklesla. Do Plzeňského kraje se během roku 2020 přistěhovalo 7 243 osob, z toho 3 501 z ciziny, tj. 48,3 % z přistěhovalých celkem. Z celkového počtu přistěhovalých v kraji bylo 55,2 % mužů. Z regionu se naopak vystěhovalo celkem 4 911 osob (muži tvořili 56,9 %), z toho 1 727 (tj. 35,2 %) do ciziny. Přistěhovalých i vystěhovalých v regionu bylo nejvíce ve věkové skupině 25–34 let (cca 30 %). Přírůstek stěhováním v kraji činil 2 332, což je poměrně velký rozdíl oproti předchozímu roku, kdy činil 5 556. Výrazný pokles o více než 61 % byl zaznamenán i u přírůstku stěhováním s cizinou, který činil 1 774 (v roce 2019 dosáhl hodnoty 4 617).

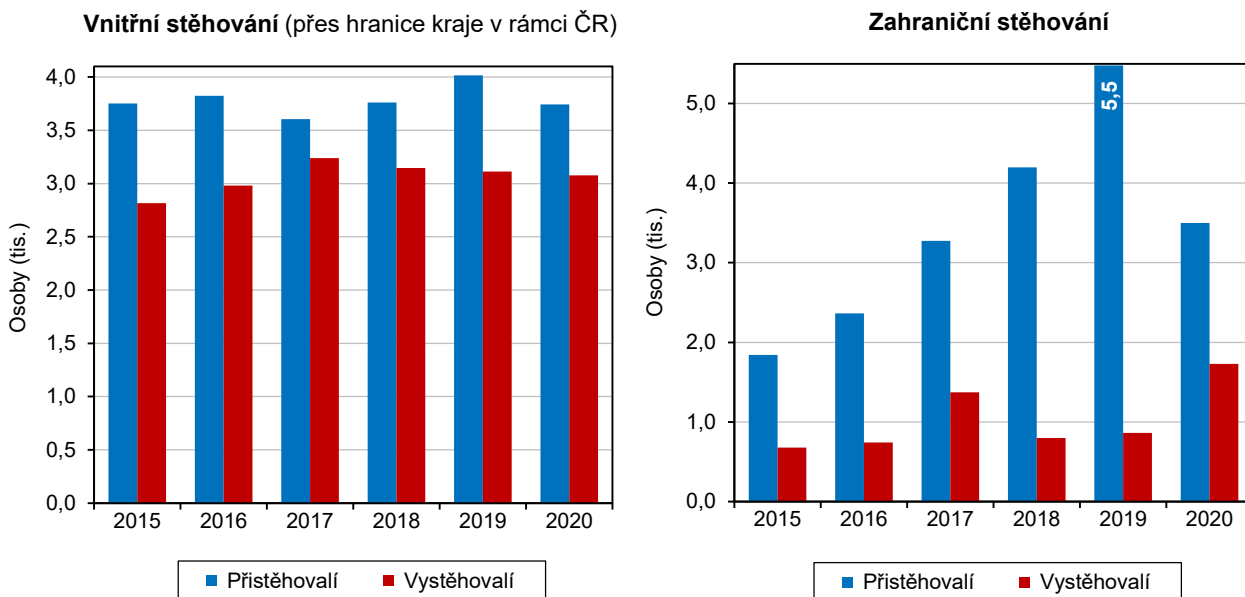
<sup>1</sup> Rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a celkovým počtem zemřelých osob za stejné období a území

<sup>2</sup> Rozdíl počtu přistěhovalých a vystěhovalých osob za stejné období a území



Graf 1.3 Migrace v Plzeňském kraji

Zdroj: ČSÚ

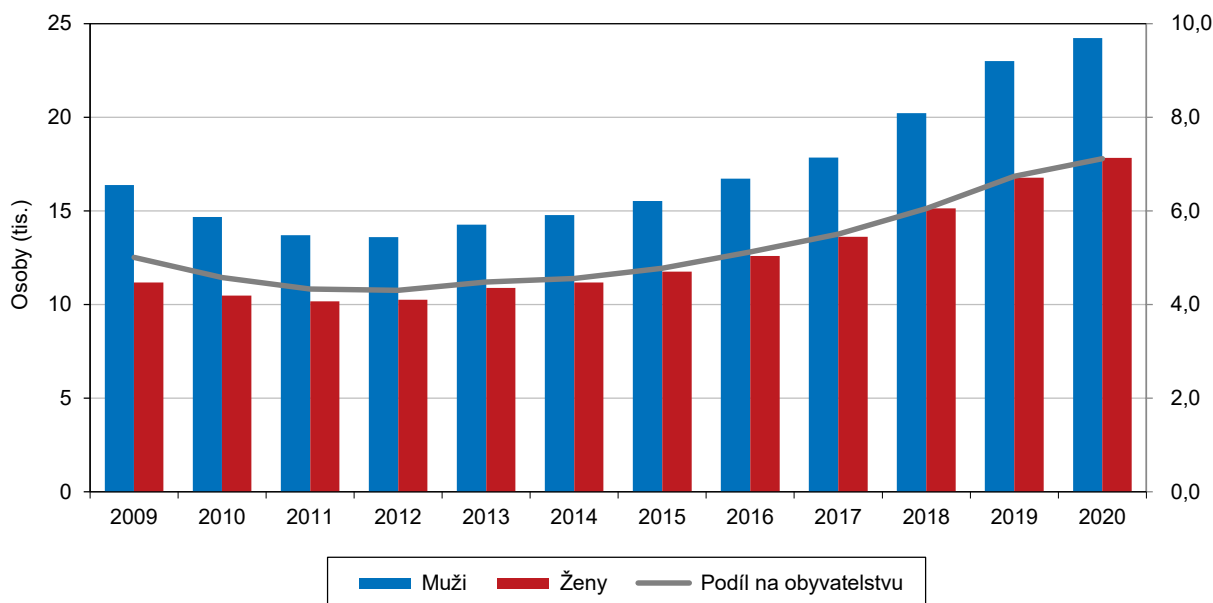


Více než jednu čtvrtinu cizinců v Plzeňském kraji tvoří Ukrajinci

Na území Plzeňského kraje v roce 2020 žilo 42 070 **cizinců** (bez azylantů), tj. 7,1 % z celkového počtu obyvatel v regionu. Z celkového počtu cizinců na území ČR představuje skupina cizinců žijící v Plzeňském kraji 6,7 % (čtvrtý nejvyšší podíl v celorepublikovém srovnání). Z hlediska státní příslušnosti nejvyšší zastoupení mají Ukrajinci (tvořili více než jednu čtvrtinu), dále státní příslušníci Slovenska (20,5 %), Vietnamu (14,2 %), Bulharska (7,1 %) a Rumunska (6,6 %). Počet občanů z Německa postupně klesá, ještě v roce 2016 tvořili 8,0 % všech cizinců v kraji, v roce 2020 je to již jen 4,5 %. Tento vývoj je ovlivněn charakterem nabídky pracovních míst na trhu práce.

**Graf 1.4 Cizinci (bez osob s platným azylem) v Plzeňském kraji (stav k 31. 12.)**

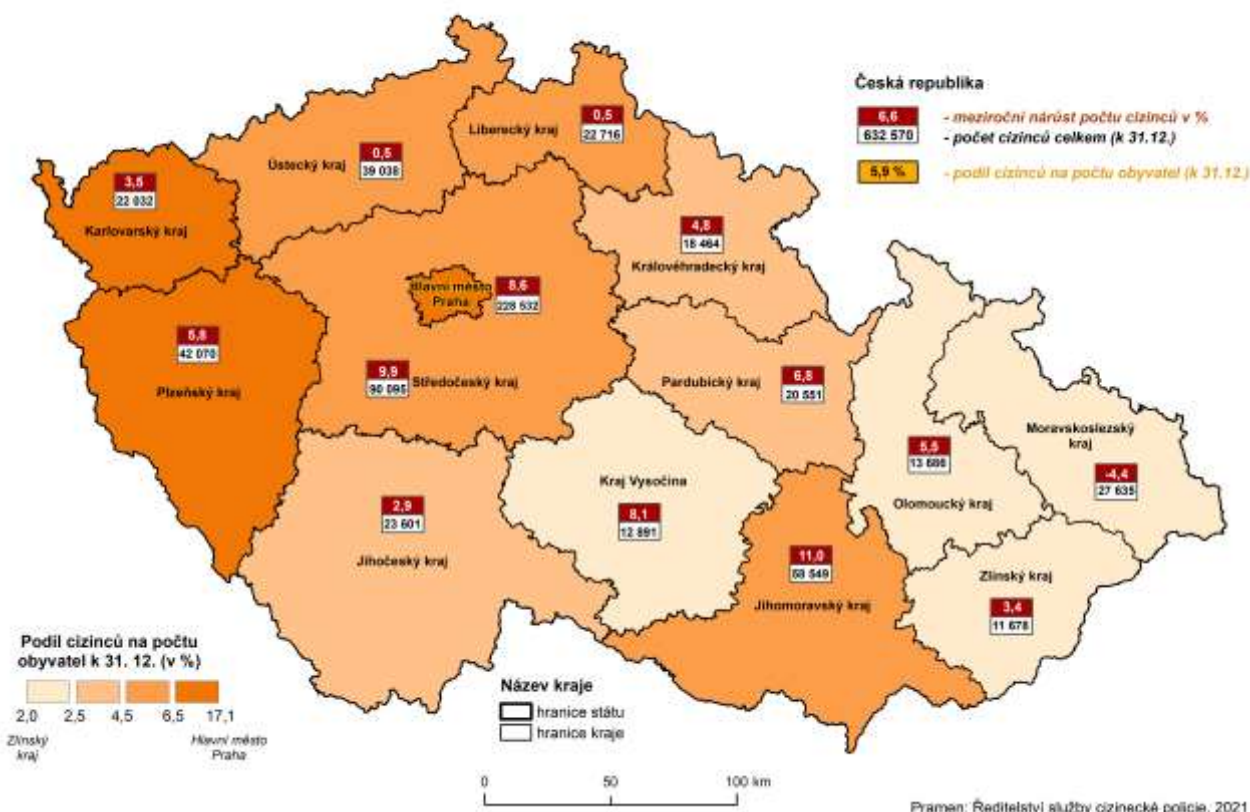
Zdroj: ČSÚ



Zhruba polovina cizinců v kraji žije v Plzni-městě

Zhruba polovina cizinců z celkového počtu v kraji žije na území okresu Plzeň-město (51,2 %). V celém kraji došlo ke zvýšení počtu cizinců oproti roku 2019, nejvíce pak v okresech Plzeň-sever (o 8,6 %), Plzeň-město (o 7,4 %), Plzeň-jih (o 6,8 %) a Tachov (o 5,6 %). V okresech Plzeň-město, Plzeň-jih, Tachov a Rokycany dominovali v roce 2020 Ukrajinci, na Domažlicku převažovali cizinci vietnamské národnosti a v okresech Klatovy a Plzeň-sever tvořili nejpočetnější skupinu Slováci. Podíl cizinců na obyvatelstvu kraje má rostoucí trend, region se hodnotou 7,1 % řadí na třetí nejvyšší místo v ČR hned po krajích Hl. město Praha a Karlovarském. Oproti roku 2019 se podíl cizinců na obyvatelstvu kraje zvýšil o 0,4 procentní body.

### Cizinci podle krajů v roce 2020



### Demografické události

Celkový počet sňatků v kraji značně poklesl

Mezi základní demografické ukazatele patří i **sňatky**. V roce 2020 bylo v Plzeňském kraji uzavřeno 2 479 sňatků, došlo tak k jejich značnému poklesu oproti roku 2019 (o 527). K nejvyššímu poklesu došlo v okresech Plzeň-město (o 106), Klatovy (o 101) a Plzeň-jih (o 90). Počet sňatků je nyní srovnatelný s roky 2011 (2 454) a 2012 (2 498). Nejvíce manželství bylo v roce 2020 uzavřeno v okresech Plzeň-město (32,4 %), Klatovy (14,6 %) a Plzeň-sever (14,5 %), nejméně pak v okrese Rokycany (8,6 %). Průměrný věk ženicha při vstupu do manželství byl 37,8 let a nevěsty 34,8 let. Při prvním sňatku dosahoval věk ženicha v průměru 33,3 let a nevěsty 30,3 let. Do manželství vstupovali snoubenci převážně svobodní (v 61,9 % případů) a jednalo se o první sňatek (ženichové 72,8 % a nevěsty 72,0 %). Rozvedených byla zhruba jedna čtvrtina (26,3 % u ženichů a 26,4 % u nevěst).

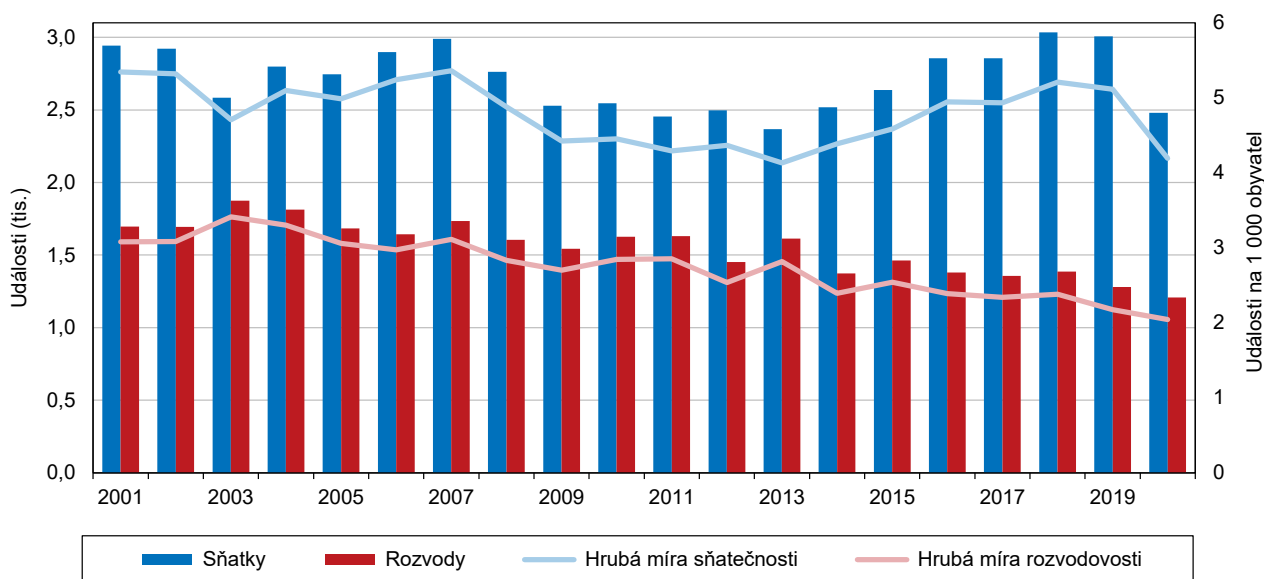
Poklesl i počet rozvodů

V Plzeňském kraji bylo v roce 2020 **rozvedeno** 1 207 manželství, tj. o 72 méně než v roce 2019. K poklesu došlo ve čtyřech okresech našeho kraje, nevíce pak v Plzni-městě a na Rokycansku. Podíl rozvedených bezdětných manželství představoval 41,5 %, s jedním nezletilým dítětem 28,0 % a se dvěma nezletilými dětmi 27,1 %. Ve zhruba 80 % případů se jednalo o rozvod první, a to u obou pohlaví. Průměrný věk při rozvodu v roce 2020 dosáhl 45,0 let u mužů a 41,9 let u žen. Z časové řady za posledních deset let lze zjistit, že se průměrný věk rozvádějících mírně zvyšoval v případě mužů i žen, jen v letech 2013 a 2018 došlo k lehkému poklesu. Více než 15,4 % mužů resp. 17,4 % žen se rozvádí podruhé. Nejčastější příčinou rozpadu manželství jsou rozdílné povahové rysy, názory a zájmy (cca polovina). V meziokresním porovnání bylo nejvíce manželství rozvedeno v Plzni-městě (382) a nejméně na Rokycansku (81).



**Graf 1.5 Sňatky a rozvody v Plzeňském kraji**

Zdroj: ČSÚ



Index rozvodovosti po dlouhodobém poklesu v roce 2020 vzrostl

Významným demografickým ukazatelem rozvodovosti je **index rozvodovosti**<sup>3</sup>. V roce 2020 dosáhl v Plzeňském kraji hodnoty 48,7. Tato hodnota je nejvyšší za posledních pět let, v meziročním srovnání vzrostl počet rozvodů na 100 sňatků o 6,1. K nárůstu došlo dohromady ve třinácti krajích a i v republice celkem, pokles nastal pouze ve Zlínském kraji. V indexu rozvodovosti dosáhl Plzeňský kraj čtvrté nejvyšší hodnoty v České republice, nejvyšší hodnota byla zaznamenána v Karlovarském kraji (54,5). Ve srovnání s republikovým průměrem je hodnota indexu rozvodovosti v regionu vyšší o 0,8. V rámci kraje byl tento index nejvyšší v okrese Plzeň-jih (55,4), k nejvyššímu meziročnímu nárůstu ale došlo na Klatovsku (o 17,9), k poklesu naopak na Rokycansku (o 6,7).

Počet živě narozených dětí poklesl

Jedním z hlavních ukazatelů ovlivňujících přirozenou měnu obyvatelstva je počet **živě narozených** dětí za dané období a ve sledované oblasti. V průběhu roku 2020 se v kraji živě narodilo 5 893 dětí, což představuje ve srovnání s předcházejícím rokem snížení o 151 osob. Z genderového pohledu bylo téměř stejné zastoupení chlapců (51,0 %) i dívek (49,0 %) a tato tendence se projevovала i po celé desetiletí. Variabilitu vývojového trendu nejlépe dokazuje relativní ukazatel **porodnosti**<sup>4</sup>, který dosáhl v roce 2020 hodnoty 9,9 ‰. Průměrný věk matky při narození dítěte byl v tomto roce 30,7 let. V průběhu uplynulého desetiletí docházelo k posunu ve věkových kategoriích žen-matek. Ve věkové kategorii 25–29 let počet rodiček od roku 2010 nejprve klesal, pak zase vzrostl, a v roce 2020 opět mírně poklesl. Ve věkové skupině 30–34 let byl podíl rodiček nejvyšší a jejich počet kolísal. V roce 2020 v této věkové skupině porodily ženy 34,2 % dětí z celkového počtu živě narozených.

Počet dvojčat vzrostl

Z živě narozených dětí v regionu bylo 47,0 % prvorozených, 38,7 % druhorozených a 14,3 % bylo v pořadí třetí a další. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte se zvýšil od roku 2011 o 0,9 roku na 28,8 let. Z celkového počtu živě narozených se v roce 2020 narodilo 44,8 % dětí matkám svobodným, 50,8 % dětí ženám vdaným

<sup>3</sup> Počet rozvodů připadajících na 100 sňatků

<sup>4</sup> Živě narozené děti na 1 000 obyvatel středního stavu

a jen 4,3 % dětí ženám rozvedeným. Dvojčat bylo od roku 2005 nejméně v roce 2019, od roku 2010 jejich počet téměř stále klesal (jen lehký nárůst v roce 2015 a 2018), nejméně jich bylo v roce 2019 (jen 62) a meziročně tedy došlo k nárůstu o více než polovinu (na 94).

Hodnota úhrnné plodnosti mírně klesla

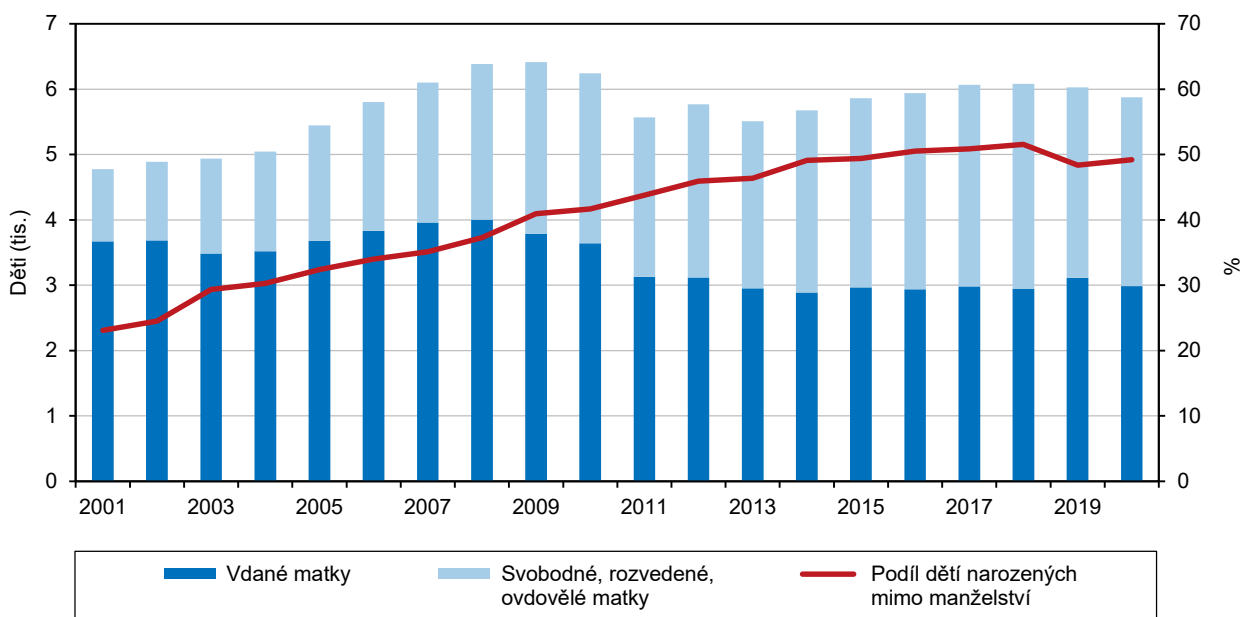
**Úhrnná plodnost**<sup>5</sup> prošla za posledních deset let proměnlivým vývojem, ale dochází k jejímu ustálení. V roce 2020 dosáhla v Plzeňském kraji hodnoty 1,688, což znamená proti předcházejícímu roku jen mírný pokles. V průběhu sledovaného období od roku 2011 tento ukazatel stále mírně rostl, až právě v roce 2020 došlo k poklesu, a to o 0,8 %.

Podíl živě narozených dětí mimo manželství na celkovém počtu živě narozených mírně klesl

V Plzeňském kraji se narodilo v roce 2020 v manželství 2 985 dětí, tj. 50,8 % z živě narozených dětí celkem. **Mimo manželství** se narodilo 2 891 dětí, tj. 49,2 %. V meziročním srovnání počet živě narozených dětí mimo manželství poklesl o 23 (tj. o 0,8 %). Podíl dětí narozených mimo manželství na živě narozených celkem rostl v retrospektivním pohledu až do roku 2018. V roce 2009 činila hodnota tohoto podílu pouze 40,9 %, v roce 2018 již 51,6 %, po dlouhé době v roce 2019 i v roce 2020 mírně klesl. V dosaženém podílu živě narozených mimo manželství se pohybuje Plzeňský kraj o 0,7 procentního bodu nad republikovým průměrem (48,5 %) a řadí se tak na osmé místo v mezikrajském porovnání. Nejvyšší hodnoty dosáhl Ústecký kraj (62,8 %) a nejnižší Hl. město Praha (jen 40,5 %).

**Graf 1.6 Živě narozené děti podle rodinného stavu matky a podíl dětí narozených mimo manželství v Plzeňském kraji**

Zdroj: ČSÚ



Potratovost v desetileté časové řadě klesá s mírnými výkyvy

V roce 2020 bylo v Plzeňském kraji provedeno 1 513 **potratů**, což v meziročním srovnání znamená nárůst o 201 potratů, tj. o 11,7 %. Počet potratů v desetileté časové řadě spíše klesá s mírnými výkyvy. Počet umělých přerušení těhotenství se za období uplynulých deseti let snížil až na 657 (proti roku 2019 o 151)

<sup>5</sup> Počet živě narozených dětí v přepočtu na jednu ženu v reprodukčním věku 15–49 let





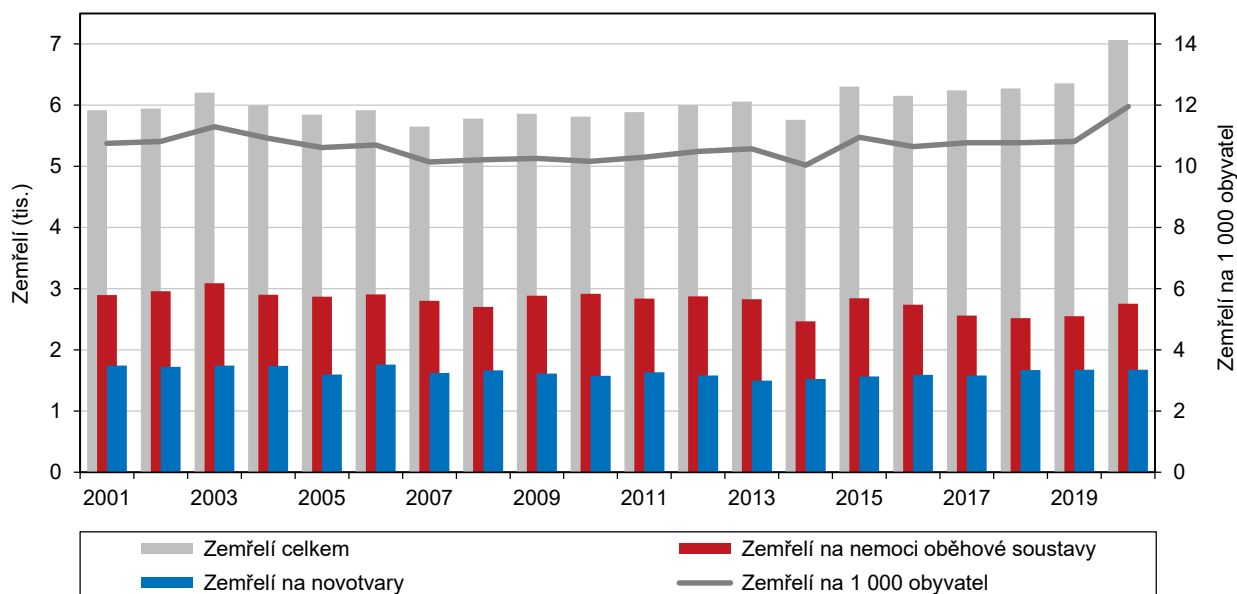
a tvořil 43,4 % ze všech potratů. Nejčastěji docházelo k potratům ve věkové kategorii 25–39 let (71,8 % z celkového počtu potratů) a nejvíce u svobodných. U více než pětiny žen docházelo k umělému přerušení těhotenství ze zdravotních důvodů (22,5 %). Z celkového počtu potratů připadalo v roce 2020 na potraty samovolné 51,6 %, meziročně se jejich počet snížil o 101 potratů. Pokles s mírnými výkyvy během desetileté časové řady zaznamenal i **index potratovosti**<sup>6</sup>. Zatímco v roce 2011 dosahoval hodnoty 42,7 potratů na 100 narozených, v roce 2020 již jen 25,7 (tedy o 17,1 potratů na 100 narozených méně). Ve srovnání s předchozím rokem index potratovosti klesl o 2,7 potratů na 100 narozených.

Počet zemřelých meziročně značně vzrostl

**Úmrtnost**<sup>7</sup> je vedle porodnosti další ze základních složek demografického vývoje. V Plzeňském kraji v roce 2020 zemřelo 7 066 osob. V porovnání s předchozím rokem to byl bohužel značný nárůst až o 710 osob více, tj. o 11,2 %. Z genderového pohledu tvoří úmrtí mužů i žen zhruba stejný podíl, tj. asi jednu polovinu. Rozdílný je však vývoj ve věkových skupinách. Ženy se v porovnání s muži dožívají vyššího věku, a proto jich umírá více ve vyšší seniorské kategorii (65 a více let), za rok 2020 to bylo 89,5 %. Mužů v této kategorii zemřelo o 8,5 procentních bodů méně (81,0 %). Rozdíl mezi muži a ženami lze zaznamenat i v kategorii produktivního věku (15–64 let), kde podíl zemřelých žen dosahuje 10,3 %, podíl mužů je naopak vyšší (18,6 %). Dle věkových kategorií bylo nejvíce zemřelých mužů ve věku 70–74 let (17,1 %) a žen ve věku 85–89 (20,4 %). Hlavním důvodem úmrtí mužů zejména mladších ročníků je poměrně rizikovější způsob života. Muži v porovnání s ženami dosahují většího počtu tragických úmrtí, vykonávají častěji fyzicky náročnější práci. Ženy ve srovnání s muži bývají pečlivější v preventivních lékařských prohlídkách.

Graf 1.7 Zemřelí v Plzeňském kraji

Zdroj: ČSÚ



<sup>6</sup> Počet potratů celkem na 100 narozených dětí

<sup>7</sup> Počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu

Nejčastějšími příčinami úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy a zhoubné novotvary

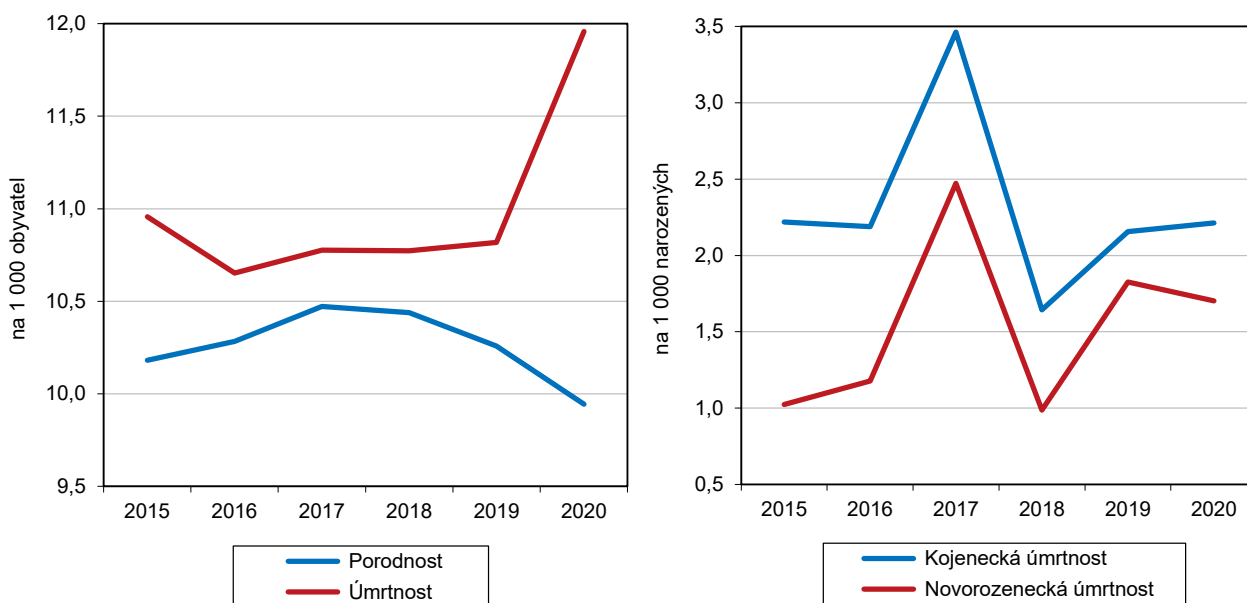
**Nejčastějšími příčinami úmrtí** jsou nemoci oběhové soustavy (ischemické choroby srdeční, cévní nemoci mozku, infarkt myokardu apod.) a zhoubné novotvary, toto lze pozorovat ve všech krajích ČR. Z celkového počtu zemřelých v regionu činily nemoci oběhové soustavy 39,0 % a novotvary 23,8 %. Ačkoli celkový počet zemřelých byl mírně vyšší u mužů (53,4 % ze všech zemřelých) a jejich počet převažoval i u zemřelých na novotvary (o 15,8 procentního bodu), ženy mírně převažovaly v počtu zemřelých na nemoci oběhové soustavy (o 1,4 procentních bodů). Také v meziokresním porovnání je nejčastější příčinou úmrtí nemoc oběhové soustavy a na druhém místě novotvary. Nejvíce zemřelých v kraji bylo v okresech Plzeň-město, Klatovy a Plzeň-sever, nejméně pak na Rokycansku.

Na COVID-19 zemřelo v kraji nejvíce obyvatel v okrese Plzeň-město

V roce 2020 lze již také porovnat **počty zemřelých na COVID-19**. V Plzeňském kraji jich bylo celkem 510, z toho nejvíce v okresech Plzeň-město (160, tedy 31,4 %), Klatovy (89, tj. 17,5 %) a Plzeň-jih (70, tj. 13,7 %). Nejméně osob na tuto nemoc zemřelo na Tachovsku (jen 35, tedy 6,9 %). V České republice zemřelo v roce 2020 na COVID-19 celkem 10 539 osob, v Plzeňském kraji to bylo 4,8 % z ČR celkem. Z ostatních krajů bylo nejvíce úmrtí na tuto nemoc zaznamenáno v Jihomoravském (12,4 %), Moravskoslezském (11,2 %) a Středočeském kraji (10,6 %). Naopak nejméně zemřelých dle zmíněné příčiny bylo v Karlovarském, Libereckém a Pardubickém kraji. Plzeňský region se zařadil na čtvrté místo od konce, tedy na 11. místo v mezikrajském porovnání.

**Graf 1.8 Porodnost a úmrtnost, novorozenecká a kojenecká úmrtnost v Plzeňském kraji**

Zdroj: ČSÚ



Kojenecká i novorozenecká úmrtnost má proměnlivý vývoj

V souvislosti s dětskou věkovou kategorií obyvatelstva je nutno též zmínit **kojeneckou úmrtnost** (zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených) a **novorozeneckou úmrtnost** (zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených). Oba ukazatele mají v desetileté časové řadě velmi proměnlivý vývoj se značnými výkyvy. Z meziročního srovnání vyplývá, že kojenecká úmrtnost jen mírně vzrostla (o 0,1 procentního bodu) na 2,2 ‰ a současně leží jen o 0,05 procentního bodu pod



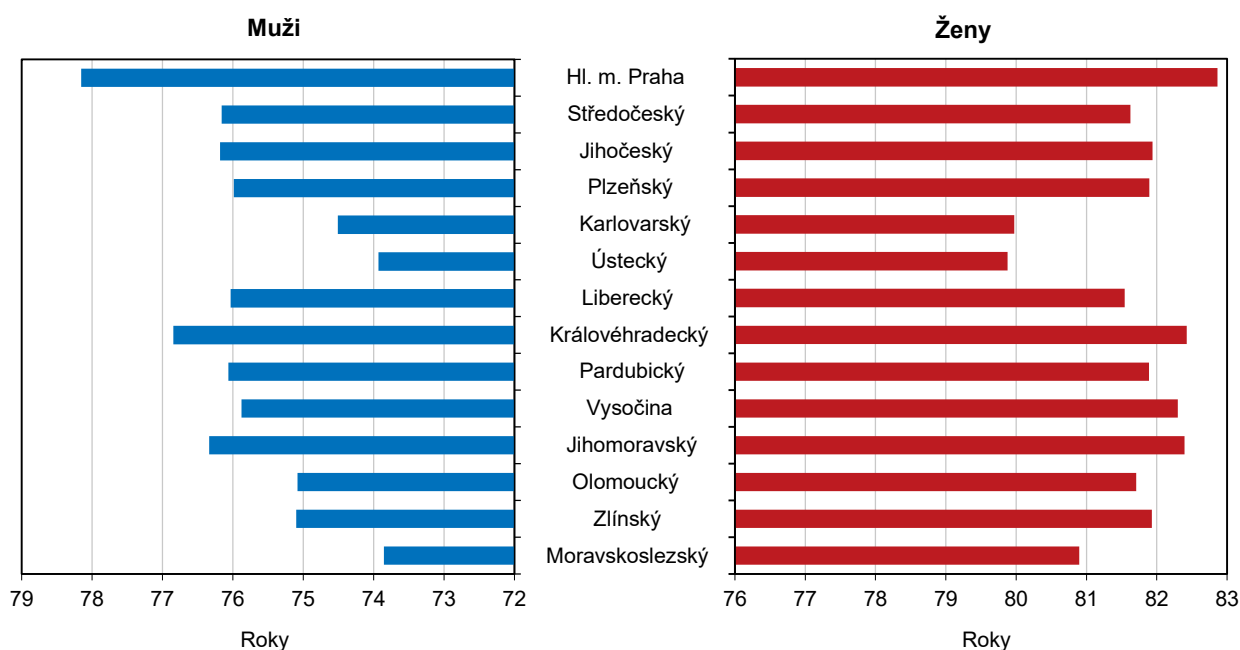
republikovým průměrem (2,3 ‰). Novorozenecká úmrtnost dosáhla v roce 2020 hodnoty 1,7 ‰, což představuje ve srovnání s rokem 2019 naopak pokles (o 0,1 bodu). Dosažená hodnota se pohybuje nad hranicí republikového průměru (o 0,1 procentního bodu), který činí 1,6 ‰.

Naděje dožití u obou pohlaví neustále roste

Rostoucí trend v Plzeňském kraji zaznamenává ukazatel **naděje dožití**<sup>8</sup>. Naděje dožití při narození činila v regionu u mužů 75,99 let a u žen 81,90 let. Oproti roku 2011 se v roce 2020 zvýšila naděje dožití při narození u mužů o 0,85 roku a u žen 1,38 roku.

**Graf 1.9 Naděje dožití při narození podle pohlaví podle krajů v letech 2019–2020**

Zdroj: ČSÚ



### Věková struktura

Věková struktura obyvatel v kraji je ovlivňována i charakterem migrace

Vedle přirozené změny obyvatelstva ovlivňuje populační vývoj zásadním způsobem **migrace**. V posledních letech byl přirozený úbytek obyvatelstva kompenzován migračním přírůstkem. Migrující osoby, které hledají v regionu nové pracovní příležitosti, ovlivňují především věkové složení ekonomicky produktivního obyvatelstva. V případě migrace celých rodin působí též na věkovou strukturu dětské složky obyvatelstva. Na migračním přírůstku se podílely především osoby ve věku 15–64 let, které tvořily 83,4 % z celkového migračního přírůstku. Děti ve věku 0–14 let představovaly 17,1 % a u seniorů ve věku 65 let a více došlo dokonce k úbytku o 0,5 %. V migračním přírůstku podle pohlaví převažoval podíl mužů nad ženami. Z celkového migračního přírůstku tvořili muži 51,6 % a ženy 48,4 %. Uvnitř kraje činilo stěhování mezi okresy regionu 54,1 % a stěhování mezi obcemi okresu 45,9 %.

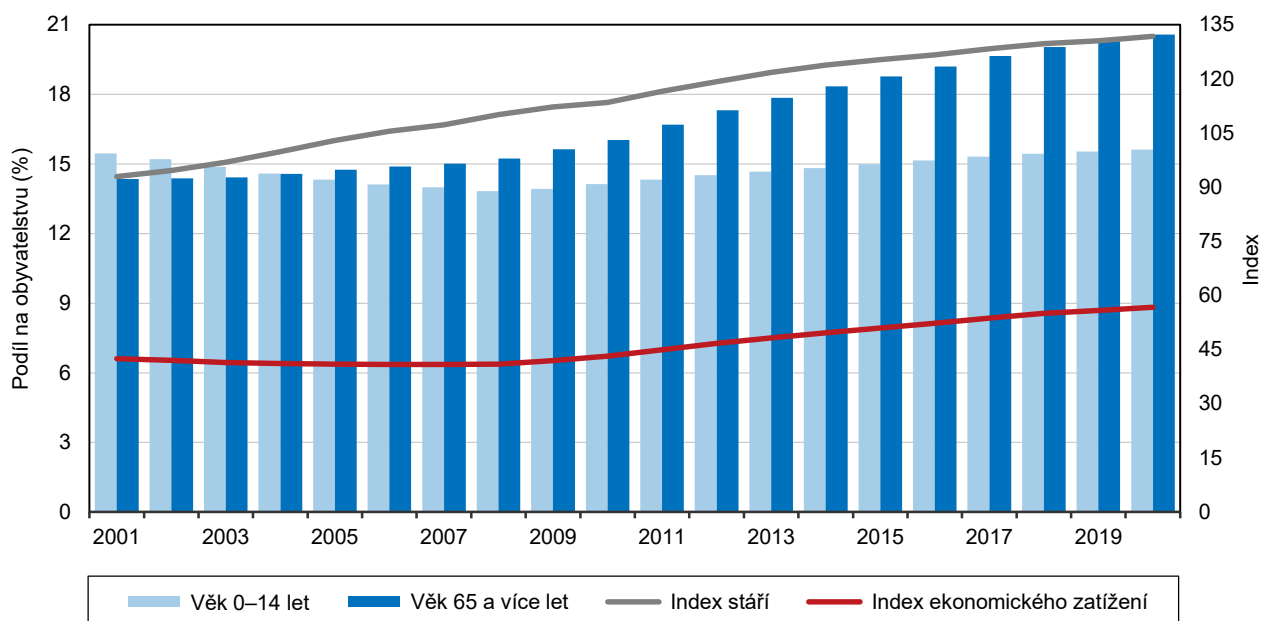
<sup>8</sup> Počet let, která pravděpodobně ještě prožije osoba právě x-letá za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání zjištěný úmrtnostní tabulkou (střední délka života)

Pokles obyvatelstva v produktivním věku opět pokračuje

Z celkového počtu 591 041 obyvatel v Plzeňském kraji bylo 92 300 dětí ve věku 0–14 let, tj. 15,6 % z celkové populace regionu. Ve srovnání s předchozím rokem došlo v této věkové kategorii ke zvýšení o 607 dětí, tj. o 0,7 %. Za posledních deset let se v této **věkové skupině** projevuje rostoucí trend, který je v ještě vyšší míře zaznamenán v kategorii seniorů (65 a více let). K 31. 12. 2020 žilo na území kraje 121 635 obyvatel v seniorském věku, což znamená v meziročním srovnání o 1 945 více, tedy o 1,6 %. Od roku 2008 se naopak projevovat klesající trend ve skupině osob produktivního věku (15–64 let). Ačkoli v roce 2019 se stav proti předcházejícímu roku v této kategorii mírně zvýšil, a to o 1 306 osob, tj. o 0,3 %, v roce 2020 došlo opět k poklesu o 1 410 osob (tj. o 0,4%).

**Graf 1.10 Věková struktura a věkové indexy obyvatel v Plzeňském kraji (stav k 31. 12.)**

Zdroj: ČSÚ



Nejvyšší průměrný věk byl v okrese Klatovy

V roce 2020 dosáhl **průměrný věk** obyvatel Plzeňského regionu výše 42,9 let (u mužů 41,7 let, u žen 44,1). V retrospektivním pohledu z hlediska desetileté časové řady se jedná o dlouhodobý rostoucí trend. Dosažený průměrný věk v celé ČR je o 0,3 let nižší než v našem regionu (muži o 0,6 let a ženy 0,2 let). V rámci kraje byl nejvyšší průměrný věk zaznamenán v okresech Klatovy (44,0 let) a Plzeň-město (43,1 let). Naopak nejnižší průměrný věk byl v okrese Tachov (42,0 let).

Základním indikátorem stárnutí populace je index stáří

Základním indikátorem procesu stárnutí populace je **index stáří**<sup>9</sup>. Vývoj tohoto ukazatele potvrzuje proces stárnutí v celé časové řadě uplynulých deseti let. V meziokresním srovnání nejvyšších hodnot dosahovaly okresy Klatovy (151,1), Plzeň-město (135,4) a Plzeň-jih a Rokycany (shodně 132,9). Naopak nejnižší hodnotu vykazuje opět okres Tachov (115,7), který překročil hranici sta procent poprvé v roce 2014. V kraji celkem dosáhl index stáří hodnoty 131,8 výrazně přesahující republikový průměr (125,5), a to o 6,3. Oproti roku 2019 došlo k nárůstu výše indexu o 1,2.

<sup>9</sup> Poměr seniorské složky (65 a více let) na 100 osob dětské složky (0–14 let)

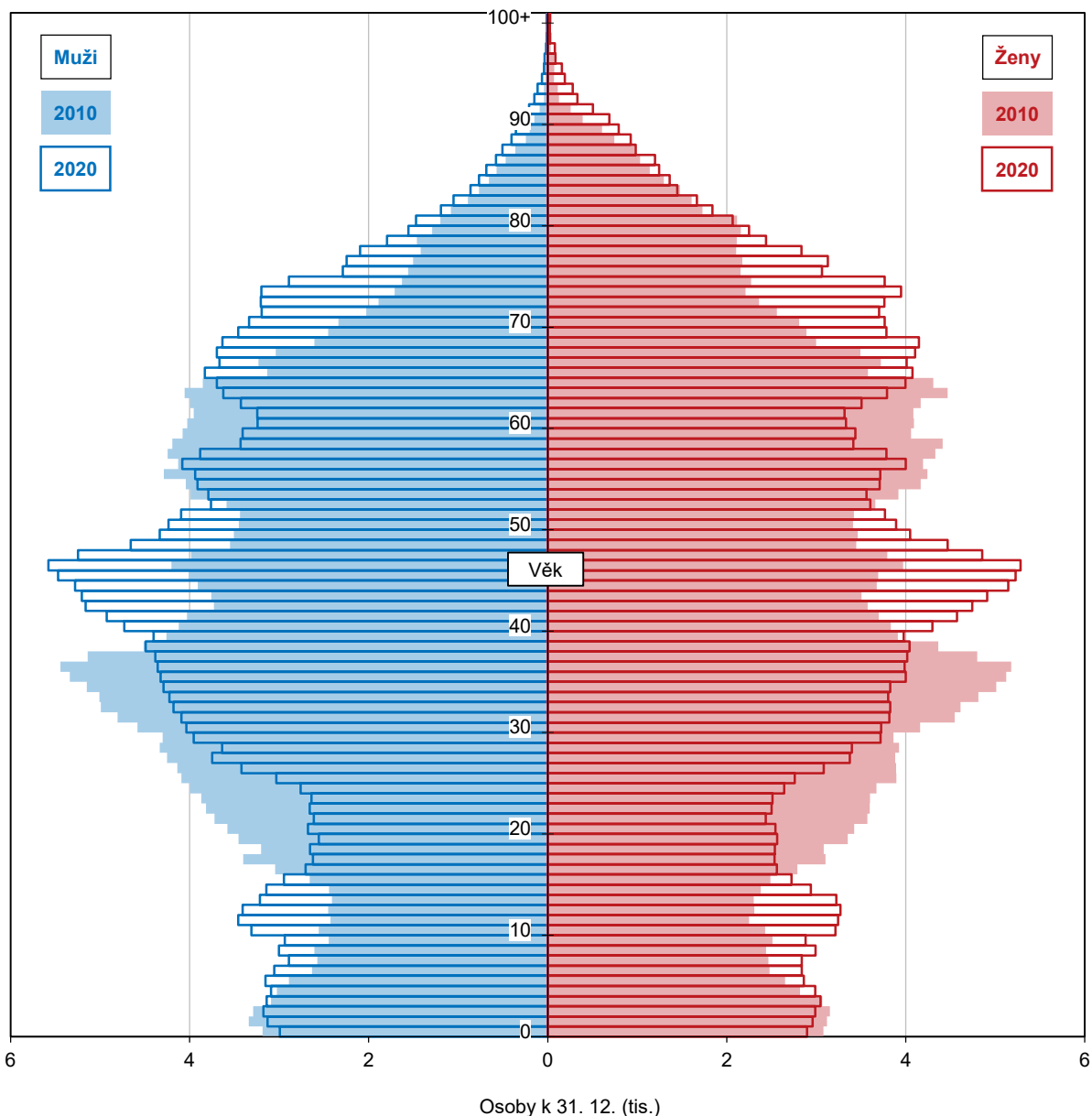


Index ekonomického  
zatížení meziročně vzrostl

**Index ekonomického zatížení<sup>10</sup>** dosahoval v roce 2020 v Plzeňském kraji 56,7, což představuje v meziročním srovnání nárůst o 0,9. V retrospektivním pohledu má vývoj tohoto ukazatele rostoucí tendenci. V meziokresním srovnání se nejvyšší hodnota indexu ekonomického zatížení vyskytuje u okresů, které mají i vysoký index stáří. Jsou to okresy Klatovy (59,0), Plzeň-město (57,6) a Plzeň-jih (57,4). Relativně nejnižší index ekonomického zatížení má v rámci kraje okres Tachov (51,2). Plzeňský kraj celkem je s hodnotou tohoto indexu jen mírně pod celorepublikovým průměrem (o 0,1).

**Graf 1.11 Věkové složení obyvatel Plzeňského kraje v letech 2010 a 2020**

Zdroj: ČSÚ



<sup>10</sup> Poměr seniorů a dětské složky populace k ekonomicky aktivní části populace (15–64 let)